

סיפנים בגוף

אוצרת // כרמל גופר

הדיל אבו ג'והר / חנאן אבו חוסיין / האלה אבו קישק
רואה אבו ראס / רות אורנבך / שרית אנטנברג
יעל בלבן / רעיה בר אדון / יעל בר לב / אופירה ברק
רוני גונן שמחוני / סופי גימבר / לימור דן חנינגלי
איוון הלפריך / ירדן חסיד / נירית טקלה
אנטנש יאלאו / יעל פאירי / ענבל כהן חמו
אריאן ליטמן / תלמה נבו / שרון פידל
אידית פישר כץ / אלינה רוס כהן / שרון רשב"ם פרופ
חגית שחל / מרב שין בן-אלון / סבטה שלסט

סימנים בגוף

המושג "גוף", ובעיקר הגוף האנושי, מעורר עניין בתחומי חיים רבים – בתרבות, בעיון המדעי ובמרחב הנפשי. מאז העשורים האחרונים של המאה העשרים הולך וגובר העיסוק בו, על יופיו, פגיעותו, עוצמתו ודעיכתו. גוף האישה נעשה לנושא מרכזי באמנות הפמיניסטית החל משנות השבעים בעקבות היחס אליו בשיח הפמיניזם הרדיקלי של אותה תקופה.

התערוכה 'סימנים בגוף' מבקשת להציג נדבך מן השיח העכשווי העוסק בגוף (שאינו גברי) בשדה האמנות הישראלי. עשרים ושמונה אמנות מתמודדות עם סוגיות שונות בחייהן הקשורות לגוף, בעיקר גופן שלהן, בצירור, רישום, איור, צילום, רקמה, מיצב, וידאו ופיסול. הן מעלות את הנושא על היבטיו החיוביים והמשמחים לצד היבטים קשים ומעוררי טראומה – ביניהם פריור, הריון ולידה, קשר עם האם, דימוי עצמי, האדרת העור הכהה והשיער המקורזל, מין ומיניות, ג'נדר קוויר, התמודדות עם פציעות ומחלות, פחדי ילדות, פגיעה מינית, ניצול נשים, הכאת נשים, זנות, הזדקנות הגוף, סימנים שהגוף מותיר ושכול. אלו הם נושאים

אישיים לכאורה, אולם הפמיניזם כבר לימד אותנו שהאישי הוא הפוליטי. מערכות יחסי כוח מגדריים מגוונים המלוות אותנו לאורך מחזור החיים כולו מיוצגות ברשימה זו.

"האישי הוא הפוליטי", כשמו של מאמרה של הפמיניסטית קארול האניש (Hnaish) משנת 1969, הפך להיות רעיון מרכזי בשיח הפמיניסטי ומהווה עד היום אבן יסוד שלו. האניש טוענת כי עיסוקן של נשים בחוויות חייהן ובמחשבותיהן היומיומיות – כמו: האם אני רוצה ילדים? איך משפיע כושר ההשתכרות שלי על יחסי עם בן זוגי? האם אני שמנה 'מדדי'? רזה 'מדדי'? – הינו עיסוק חברתי ופוליטי ולא תרפויטי או פרטי. בעבודות המוצגות בתערוכה בולט בהיעדרו ייצוג של המרחב הפיזי והגיאוגרפי (גם אם לעיתים קיים אזכור של מקום בטקסט). הדימויים ברוב העבודות צפים בחלל ריק ומנותקים מהקשר ומקרקע מוצקה. כך, מתחזקת נקודת המבט היוצאת מן האישי והביוגרפי אל האוניברסלי והפוליטי.

בעבר נחשבו נושאים כמו תקיפה מינית ואונס לשערורייתיים ואופיינו כטאבו. החל משנות ה-2000 תופסים בישראל נושאים אלו וכן נושאים מגדריים נוספים, כגון זהות מינית, מוצא אתני ונזילות מגדרית, מקום חשוב בשדה האמנות המקומי. פגיעות

בא.נשים – החל במבט או הערה וכלה בגרוע מכול – והטראומות הנלוות אליהן באות לידי ביטוי בעבודות רבות.

התערוכה שואפת לתת במה לאמנות מכל רחבי הארץ ומכל רובדי החברה הישראלית, צעיר.ות שאך לאחרונה סיימו ללמוד לצד אמניות בגיל השלישי, בתקווה לתרום, ולו במעט, לשינוי המגמה ההגמונית, שעד היום מדירה אמנות בעיקר מהמוזיאונים לאמנות בארץ.

إشارات في الجسم

الكلمة "جسم"، وخصوصًا الجسم البشري، مثيرة للاهتمام في مجالات حياتية عديدة - في الحضارة، البحث العلمي، والحيّز النفسي. ومنذ العقود الأخيرة من القرن العشرين، يزداد الاهتمام بهذا المصطلح، بجماله، هشاشته، قوّته، وتدهوره. أضحى الجسم الأنثوي موضوعًا مركزيًا في الفنّ النسوي منذ السبعينات إثر النظرة إليه في الحوار النسوي الراديكالي في تلك الحقبة.

يسعى المعرض "إشارات في الجسم" إلى عرض طبقة من الحوار الآتي الذي يُعنى بالجسم (غير جسم الذكر) في مجال الفنّ الإسرائيلي. تواجه ثمانٍ وعشرون فنانة مسائل مختلفة في حياتهنّ تتعلق بالجسم، خصوصًا جسمهنّ، في الرسم، التسجيل، الرسم التوضيحي، التصوير، النسج، التركيب، الفيديو، والنحت. وهنّ يطرحنّ الموضوع بجوانبه الإيجابية والمُفرحة إلى جانب الجوانب الصعبة والمثيرة للصدمة - وبينها الخصوبة، الحمل والولادة، العلاقة مع الأم، النظرة إلى الذات، تمجيد البشرة السمراء والشعر المجعد، الجنس والجنسانية، النظام الجندري غير الثنائي، مواجهة الإصابات والأمراض، مخاوف الولادة، الإساءة الجنسية، استغلال النساء، تعنيف النساء، شيخوخة الجسم، الإشارات التي يتركها

الجسم، والثكل. للوهلة الأولى، تبدو هذه المسائل شخصية، لكنّ النسوية علّمتنا أن الشخصي سياسي. تُعرض علاقات جندرية متنوعة في هذه القائمة، على مدى دورة الحياة كلّها.

"الشخصي سياسي"، كمحور مقالة الناشطة النسوية كارول هانيش (Hanisch) عام 1969 - أضحت فكرة مركزية في الحديث النسوي، وهي تشكّل حتى الآن حجر أساس لهذا الحديث. تدّعي هانيش أنّ انشغال النساء بتجاربهنّ الحياتية وبأفكارهنّ اليومية - مثل: "هل أرغب في إنجاب أولاد؟" أو "كيف تؤثر قدرتي على جني المال في علاقتي مع زوجي؟" أو "هل أنا بدينة جدا"، "نحيفة جدا" - هو انشغال اجتماعي وسياسي وليس علاجيًا أو شخصيًا. في الأعمال المعروضة في المعرض، يبرز غياب تمثيل الحيّز الجسدي والجغرافي (وإن وُجد أحيانًا ذكر للمكان في النصّ). الصور الكلامية تطفو في معظم الأعمال في الفراغ، وهي معزولة عن السياق وتفتقر إلى أساس راسخ. هكذا تتعزز وجهة نظر تخرج من الشخصي والذاتي إلى الكوني والسياسي.

في الماضي، اعتُبرت مواضيع مثل الاعتداء الجنسي والاعتصاب مواضيع فاضحة، وكان يُحرّم الحديث عنها. ولكن بدءًا من سنوات الألفين، تشغل هذه المواضيع - وكذلك مواضيع جندرية أخرى كالهوية الجنسية، الأصل الإثني، والنظام الجندري غير الثنائي - مكانًا هامًا في الميدان الفني المحلي. إنّ إلحاق الأذى

بالرجال/ النساء - بدءًا من النظرة أو الملاحظة وانتهاءً بأسوأ أنواع العنف - والصدمات المرافقة لها، يتم التعبير عنها في أعمال فنية عديدة.

يسعى المعرض إلى منح مساحة للفنانات من جميع أنحاء البلاد ومن جميع طبقات المجتمع الإسرائيلي - فتيات أنهين مؤخرًا دراستهنّ إلى جانب فنانات مخضرمات - على أمل أن يساهم ذلك، ولو قليلًا، في تغيير النزعة السائدة، التي تُقصي إلى اليوم الفنانات بشكل أساسي من متاحف الفنون في البلاد.

BODY MARKS

The “body,” and especially the human body, generates interest in many aspects of life: culturally, psychologically, and from the angle of scientific inquiry. Since the late twentieth century there is ever increasing investigation into the body – its beauty and vulnerability, its power and demise. The female body has been a dominant subject in feminist art since the 1970s, stemming from its role in the discourse generated by Radical Feminism of the time.

The exhibition Body Marks aims to present an aspect of the contemporary discourse surrounding the (non-male) body in the field of Israeli art. Twenty-eight artists confront a range of issues related to the body in general and their own bodies in particular through painting, drawing, illustration, photography, embroidery, video installation, and sculpture. The body’s positive and uplifting aspects are presented alongside its challenging and traumatic facets, a broad spectrum encompassing fertility, pregnancy, birth, fear of childbirth, maternal relationships, self-image, gender and sexuality, queer identity, the glorification of dark skin and coarse hair, injury and illness, sexual assault, exploitation

of women, abuse, prostitution, aging, the body’s imprint, and grief. Though these issues may appear to be personal, Feminist Theory (and praxis), however, have taught us that the personal is political. Every stage of life is comprised within the wide range of gender power relations explored in this exhibition.

“The Personal is Political,” is the title of a 1969 article by feminist activist Carol Hanisch; the concept became a central organizing principle of feminist discourse and remains a cornerstone of its ideology to the present day. Hanisch states that female examination of life experiences and daily thoughts – “Do I want children?” “How does my earning potential affect my relationship with my spouse?” “Am I too fat? Too skinny?” – is in fact a social and political act, rather than an individual, therapeutic one. Notably absent in the works on display is the depiction of physical or geographical spaces (even when referenced in the text). Many of the images presented seem float in an empty void, disconnected from both context and solid ground. The resulting perspective evolves from the personal and biographical to the universal and political.

In the past, topics such as sexual assault and rape were considered scandalous and thus taboo. Since the 2000s, issues such as these – alongside others related to gender, sexual identity, ethnicity,

and gender fluidity – have increasingly occupied a place of importance in the local artistic landscape. The trauma caused by an assault (from stares and comments to physical harm) is examined in many of the exhibition’s works.

The exhibition strives to provide a platform for women and non-binary artists from across the country, from all segments of Israeli society, and of all ages. My hope is to contribute in a small way to the hegemonic trend which persists today in which female artists remain underrepresented in Israel’s art museums.

Carmel Goffer

אנטנש יאלאו

נולדה ב־1994 במחוז
קוארה, אתיופיה,
חיה ויוצרת בירושלים

African Beauty

2018

צבעי אקריליק על בד, חוטי
צמר, 50/40 ס"מ

אנטנש יאלאו מפארת את השיער המקורזל וקושרת כחרים לתסרוקת האפרו. בכך היא מקווה לעודד את הנשים והנערות שמתביישות בשיערן הטבעי ומנסות "ליישר קו" עם השפעות החברה עליהן.

חגית שחל

נולדה ב־1951 בתל אביב,
חיה ויוצרת בתל אביב

פה-את-רוצה, 2010
חיתוך לינוליאום,
20/20 ס"מ

Girl, 2009
Dry point
25/18 ס"מ

צילום: רמי זרנגר

סדרת העבודות **Double Trouble** היא מקבץ של חיתוכי לינוליאום. הבוטות האלימה של צבעי הסדרה, שחור-לבן-אדום, הולידה את הדימויים באחת, ללא היסוס וללא גמגום: מחוכים, נעלי "סטילטו", גרבי רשת מהודקים בביריות, מגפי עור עם עקבים מחודדים, נשים שבורות הכבולות באופנים שונים והכתובת "מה את רוצה?" בשלמותה או במקוטע. "סימנים" אלו נושאים מטען של פרשנויות תרבותיות ומעוררים שאלות כגון: "מה הם אומרים עלינו?", "מה בעצם אני אומרת על עצמי?", "האם הנשים שלי, הכבולות בחצאיות צרות ועקבים בלתי אפשריים, תוכלנה לשמור על עצמן, להזדקף לכשתרצנה, ולהחזיר לעצמן את המבט?".

חגית שחל

נולדה ב־1951 בתל אביב,
חיה ויוצרת בתל אביב

Love Me, 2011

חיתוך לינוליאום,
20/15 ס"מ

Free Hands, 2010

חיתוך לינוליאום,
20/15 ס"מ

צילום: רמי זרנגר

יעל בר לב

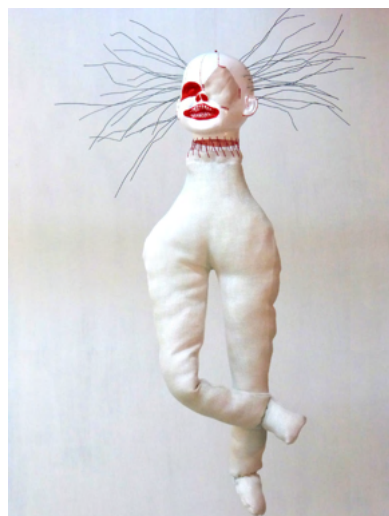
נולדה ב־1950 בחיפה,
חיה ויוצרת בכרמיאל

ללא כותרת, 2019

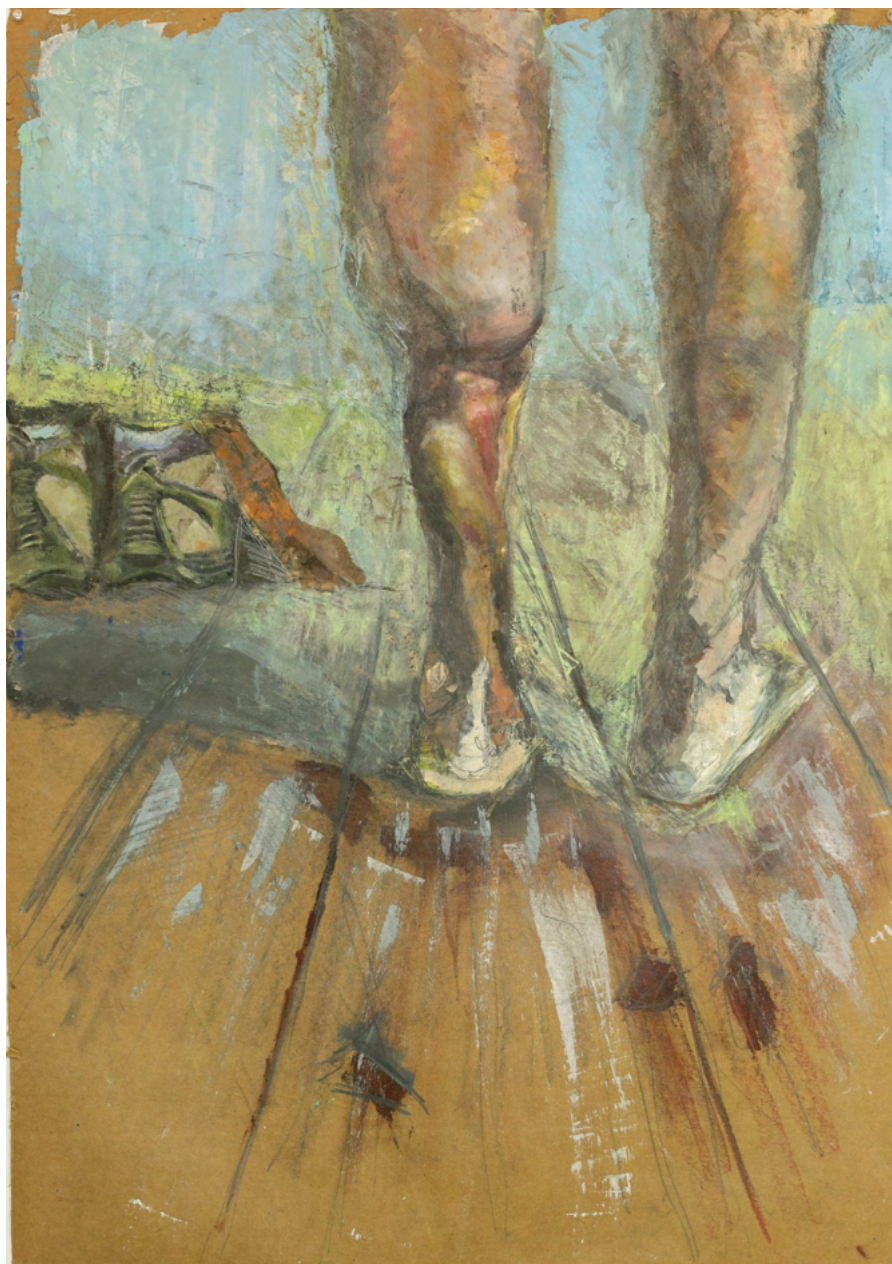
עירוב טכניקות עם רדי מייד,
מידות שונות

צילום: ליאור גלייכמן

צילום: יובל חי

הבובות התלויות של האמנית יעל בר לב מתעתעות: הוטלו בהן מומים, אבריהן נכרתו, עיניהן סומאו, פניהן עוותו ונצבעו בצבעי אדום ושחור, פיהן של חלקן נסתם, ובאחרות ננעצו חוטי ברזל ומסמרים, המזכירים בובות וודו. אלה אינן בובות ילדים, אולם מקור הופעתן בגוף היצירה של האמנית הוא פחדי ילדות קמאיים שמקורם בתמונות וגובלנים הזכורים לה מבית ילדותה.

ליפור דן הינגלי

נולדה ב־1971

במושב רם-און,

חיה ויוצרת במושב עולש

הקעקוע שלי, 2014

עירוב טכניקות על נייר חום

70/100 ס"מ

צילום: אפרת שפי

"ב־18 במאי 1995 שורטט בגופי קעקוע. חשוף, בוטה, כואב, נוכח, מעורר שאלות, ואני עונה לו". לימור דן הינגלי נפצעה בתאונת דרכים בעת שרכבה על טוסטוס בצומת הרחובות שדרות ירושלים וסלמה, היא נפגעה מאוטובוס פגיעה קשה ברגלה השמאלית, וזו נותרה פגועה ומצולקת עד היום. הפציעה לוותה בסדרת ניתוחים, באשפוז ממושך ובשיקום שארך שנה תמימה. הרגל היא סדרת עבודות המתעדת את המצב הקיים בשוק רגלה השמאלית. האמנית מנהלת דיאלוג רב משמעי עם רגלה, היא מתבוננת בה כעל מה ששרד והשתקם, על נראותה החיצונית ועל חוסר האונים, הכאב והשיתוק הנלווים אליה, מתבוננת בה כעל "מה שיש".

אריאן ליטפן

נולדה ב־1962 בלוזאן,
שווייץ, חיה בבית זית
ויוצרת בירושלים

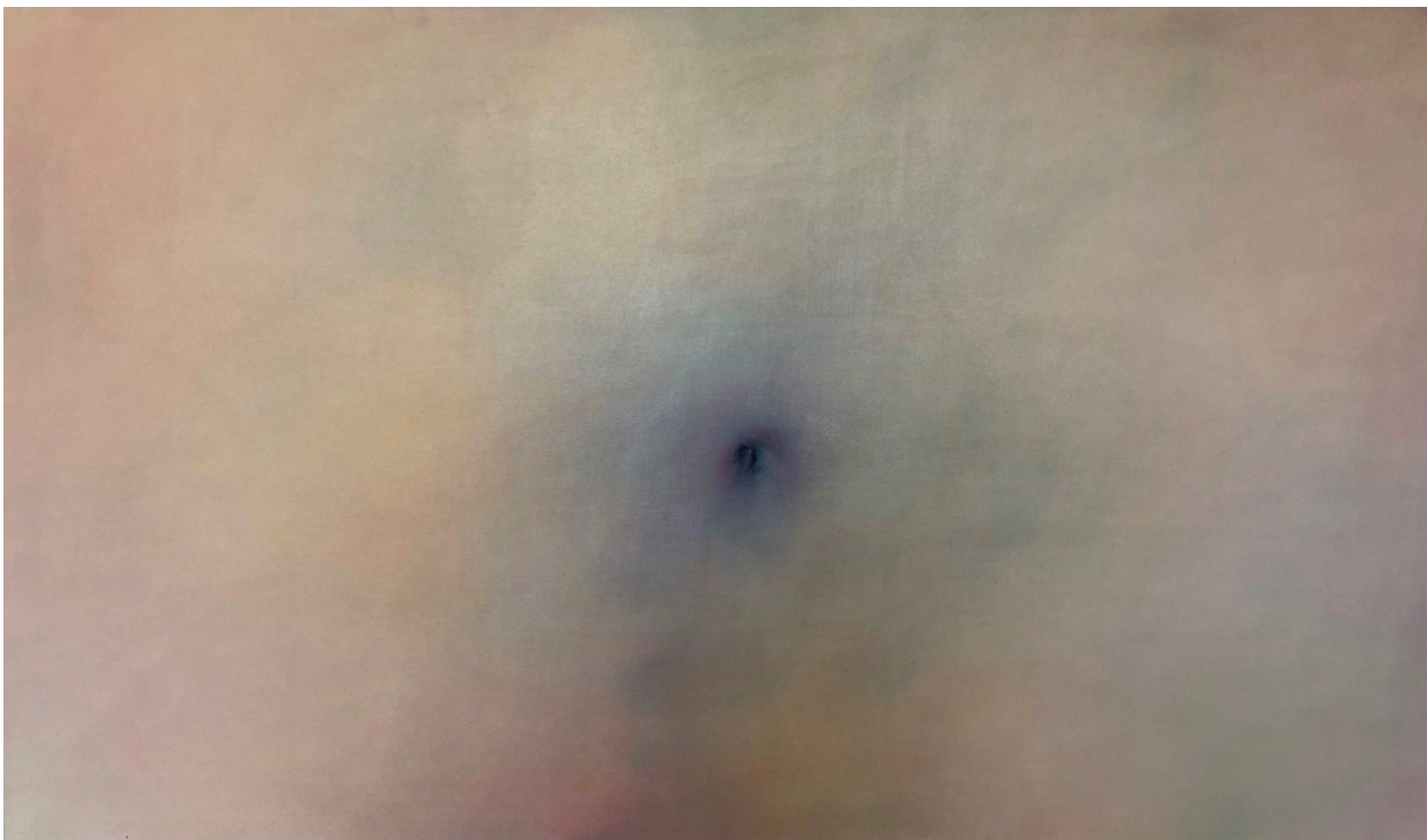
The Artist and Her Muse, 2020

, תצלום קולודיון,
ס"פ 67/80

צילום קולודיון: אדוארד קאפרוב

בעקבות תאונה שאירעה לה בשנת 2009, סבלה בתה של האמנית מכוויות בדרגה 3 ונזקקה להשתלת עור. בשגרה יומיומית רוויית כאב של למעלה משנה, חבשה ליטמן את פצעי בתה בגזה סטרילית משוחה בתרופות, ובמקביל "חבשה" בסטודיו מפות קרטוגרפיות פצועות של ירושלים. הסבל הפך למקור ההשראה האמנותית שלה, והגזה – לחומר הגלם בפרויקט המרכזי שלה בעשור האחרון, ארץ פצועה, שכלל פעולות ריפוי פרפורמטיביות במקומות שונים בארץ. בספטמבר 2020 ביצעו האם והבת לראשונה פרפומנס באזור ים המלח, סמוך למקום התאונה, שהוא גם מקום הפצע הגיאולוגי וההיסטורי בנוף.

לתצלום הסטודיו המוצג כאן, החושף את המוזה ואת צלקותיה, בחרה ליטמן את טכניקת הקולודיון, תהליך צילום ייחודי מן המאה ה־19 המערב קולודיון, חומר ששימש לחבישת פצעים ולהכנת חומר נפץ.

פרב שׁין בן-אלון
נולדה ב־1965 בתל אביב,
חיה ויוצרת בתל אביב

טבור, 1999
צבעי שפן על בד,
120/70 ס"מ

עבודותיה המוקדמות של מרב שׁין בן-אלון משנות התשעים, ציורי שפן על בד, מתמקדות במקטעי גוף. דימוי מרכזי מאותה תקופה הוא הטבור, "צלקת של הפרידה מהאם". העיסוק בעור, כמוהו כעיסוק בפני השטח של הציור, מרמז בעיקר על מה שנמצא מתחת לאותם פני השטח. הסימנים הסגולים-צהובים-אדומים מספרים על טראומה לא מפורשת. גוף היצירה של שׁין בן-אלון מקיים לאורך כל הדרך את היחס בין הנרטיב הגלוי והנרטיב הסמוי ואת המעבר מהמרחב האישי אל הממד המגדרי-פוליטי.

סבטה שלסט

נולדה ב־1987 באורנבוגר,
ברית המועצות לשעבר,
חיה ויוצרת בירושלים

The Muse, 2019

רקמה על בד, קוטר 25 ס"מ

Surpent, 2021

רקמה על בד, קוטר 20 ס"מ

הגוף, עבור סבטה שלסט, הוא העולם בזעיר אנפין: מורכב ומלא ניגודים וסתירות. רוב הזמן, לדבריה, הגוף הארוטי, הגוף הטקסטואלי, הגוף החושב, הגוף המדבר והגוף החברתי שרויים במלחמה. בעבודותיה היא חוקרת את הקונפליקט, את גבולות הגופים ואת הטאבו הנלווה אליהם דווקא ברקמה, מלאכת יד נשית מסורתית ועדינה, ואף לעיתים רוקמת עם שיער ראשה. בכך היא מדגישה את הקוטביות ומביעה את עמדתה כלפי אמנות הרקמה והעוסקות בה – ביניהן אמניות חופשיות, אמיצות ובעלות אמירה משלהן.

סבטה שלסט

נולדה ב־1987 באורנבוג,
ברית המועצות לשעבר,
חיה ויוצרת בירושלים

Justice, 2018

רקמה על בד, קוטר 23 ס"מ

Tweens, 2018

רקמה על בד, קוטר 23 ס"מ

Red Tea set, 2021

רקמה על בד, קוטר 25 ס"מ

Winter, 2021

רקמה על בד, קוטר 26 ס"מ

סבטה שלסט

נולדה ב־1987 באורנבוגר,
ברית המועצות לשעבר,
חיה ויוצרת בירושלים

Tulip, 2021

רקמה על בד, קוטר 25 ס"מ

אידית פישר כץ

נולדה ב־1974 בדיוק, צפון קרוליינה, ארצות הברית, חיה ויוצרת ברעננה

פיניאטה, 2013
חפר פולימרי וצמר,
12/34/34 ס"מ

צילום: לנה ברגר

לידת ילדים נחשבת בחברה הישראלית לפסגת המימוש העצמי הנשי. "אישה היא רחם", אומרת פישר כץ, "עבור מי שחווה קשיים בהבאת ילדים או עבור מי שאינה מעוניינת להפוך לאם, השבר עשוי לעטוף את כל מהותה". פיניאטה היא בובה או מכל חלול ומעוצב מעולם חגיגות הילדים המלאה בהפתעות וממתקים. בעת החגיגה היא נתלית במקום גבוה, ובהינתן האות חובטים בה הילדים בציפייה שתיקרע ותיפתח. הפיניאטה של אידית פישר כץ עשויה חומר פולימרי, המזכיר את עולם הבובות הרווי בדימויי נשים ותינוקות מושלמים, והיא מלאה ב"הפתעות", דימויי פריון, הזולגים החוצה ומכלים את הדמות.

רות אורנבך

נולדה ב־1955 בטיאצ'בו,
ברית המועצות לשעבר,
חיה בראשון לציון
ויוצרת בתל אביב

זיכרון תאי, 2020
ציאנוטייפ, 21/29 ס"מ

פוטושופ: סיגל יער

רות אורנבך היא בת לניצולי שואה ועולה חדשה מברית המועצות לשעבר. אורנבך עוסקת בהבניה של זיכרון ובשאלות של זהות וביוגרפיה המורכבות משם ומכאן. רק כשבגרה ולאחר ששמעה אין-ספור פעמים את המשפט "יש לך אף יהודי כמו של אבא", הבינה כי היא נושאת במרכז הפנים שלה את זכר אביה ואת הביטוי הבולט לגנום היהודי כולו – האף הנשרי. אורנבך מציגה בתערוכה את דיוקן אביה, על פי התצלום היחיד שנותר בידה, לצד דיוקנה כילדה.

רואה אבו ראס
נולדה ב־1997 בטייבה, חיה
ויוצרת בטייבה

תהיי את, 2020
הדפסת דיו על נייר מט,
42/60 ס"מ

בעבודה תהיי את צילמה רואה אבו ראס נשים צעירות, יפהפיות ומטופחות, כשסימני אלימות הניכרים על פניהן וגופן לא מעמעמים את חוזקן וביטחונן העצמי. "ההצטלמות" הספק מתעלמת ספק מנציחה את התוקפנות מתריסה בשם כל הנשים המוכות: "על אף שהושפלתי או הוכיתי אני כאן כדי להיות! אני חזקה, לא מפחדת, לא מתביישת ולא מתבודדת. שמעו את קולי".

חנאן אבו חוסיין
 נולדה ב־1972 באום אל פחם,
 חייה ויוצרת בירושלים

בלטה אדומה, 2021
 אריחים והדפס קרמי

צילום: היבני פאור

פרוצה
 זונה
 שרמוטה
 אשתי יותר טהורה מפך
 מנוערת
 מלובכת
 מתפרפרת
 לסבית מתוסכלת
 אישה שחורה
 חוצפנית
 מופקרת
 אבא שלך משוגע ואמא שלך משוגעת ואת חולת נפש
 טמאה
 שפנה (דובה)
 אני רוצה לקבור אותך כאן ולחרבן על הקבר שלך ושל אמא שלך
 זה בדמיון שלך
 תלכי להתגייר יא פמיניסטית
 ינשוף (מביא נאחס)
 חסרת אחריות
 טיפשה
 רווקה זקנה
 חסרת חינוך
 נימפומנית
 קנאית
 רעה
 שופרת טינה
 שנואה
 אוכלת חינם
 אישה עבר זמנה
 את כישלון
 את לא תביני

חנאן אבו חוסיין עוסקת מראשית דרכה האמנותית במיניות, אלימות ודיכוי נשים. המיצב **בלטה אדומה** מורכב מבלטות שעליהן מודפס דגם שומשום אדום ושלל מילים מבזות ומשפילות, כמו "זונה", "שרמוטה", "לכי להתגייר" ועוד. אוסף מילים אלו, פוגעניות ומצמררות, שכוונו כלפיה לאורך השנים, הפך למעיין יצירתה השופע. עבודה זו מהווה פרק נוסף בפרויקט הבלטות המתמשך שהחלה אבו חוסיין ליצור בשנת 1998, כשהייתה סטודנטית בבצלאל וכלל בין היתר את התערוכה "מתחת לבלטה", שהוצגה בשנת 2008 בגלריה משרד בתל אביב.

איוון הלפריך
נולדה ב־1951 בשטוקהולם,
שבדיה, חיה ויוצרת בחיפה

ללא כותרת, 2020
צבעי שפן על בד,
50/70 ס"מ

איוון הלמריך עיוורת מלידה בעין שמאל כתוצאה ממחלת אמה בזמן ההיריון. ייתכן שמאותה הסיבה היא לוקה גם בשמיעתה. בשנים האחרונות גם העין הרואה שלה הולכת ונפגמת בעקבות גלאוקומה. העיניים מהוות עניין מרכזי בחייה. כילדה היא התביישה במראה העין שלה, שהייתה לבנה, ובגיל חמש עברה ניתוח להסדרת נראותה. לקות הראייה התוותה כמובן גם את דרכה האמנותית: הלמריך מעידה על עצמה כעל קולוריסטית, קשה לה לרשום כי חסרה לה היכולת לראות עומק. עבודות רבות שלה הן דיוקן עצמי, כשהסביבה והחפצים הם חלק בלתי נפרד ממנו.

אופירה ברק

נולדה ב־1943 בחיפה,
חיה ויוצרת באחוזת פולג
תל יצחק

אדם אדמה, 1996
צבעי אקריליק על בד,
120/90 ס"מ

נפילת בנה בכורה של האמנית אופירה ברק במלחמת לבנון הראשונה הובילה אותה לסדרת עבודות בנושא השכול. כחברת קיבוץ בגליל ציירה ברק עשרות שנים מרחבי שדות חיטה צהובה ובשלה. בעבודה **אדם אדמה** הניגודים זועקים מן האדמה, השדה עדיין ירוק, עוד לא הבשיל, אבל "היבול" כבר מונח כפרי ביכורים טרם זמנו.

זה החלק הכי לחוץ
ואני כבר עוסק בזה מעל 25 שנה.

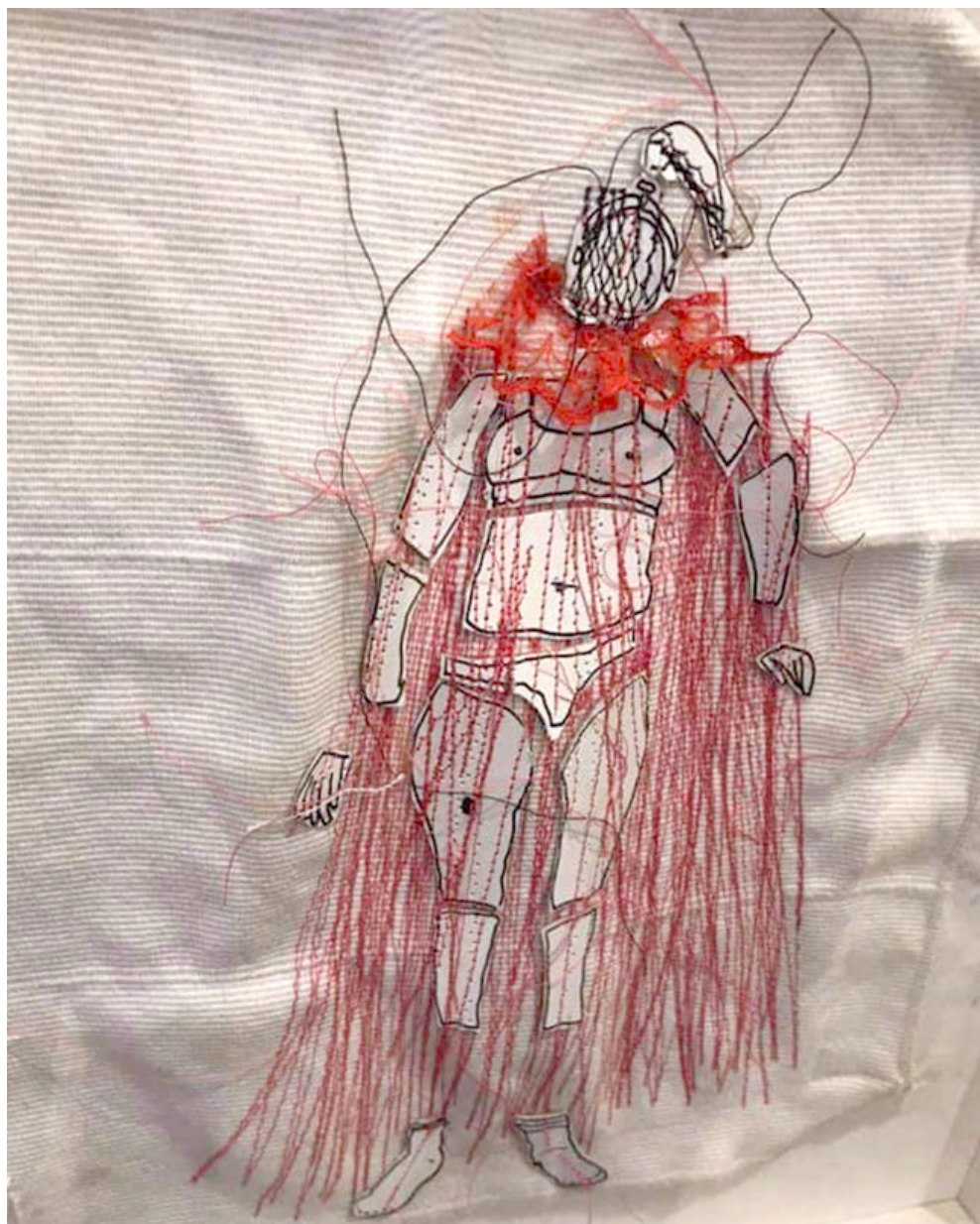
שרון פידל

נולדה ב־1970 בתל אביב,
חיה ויוצרת בגבעתיים

אני איבר פנים, 2019
עיפרון וחוטמים על נייר,
50/70 ס"מ

עבודה זו שייכת לסדרת רישומים שנעשו בעקבות ניתוח השתלת לב שעברה האמנית בשנת 2017. הלב נתרם על ידי הוריה של ליאל בבלר, שנהרגה בתאונת דרכים. בתוכנית הטלוויזיה "המתמחים", שתיעדה את הניתוח של פידל, נשמע פרופ' ג'יי לביא אומר בעת שחילץ בקושי רב את הלב המלאכותי שהותקן בגופה רק ארבעה חודשים קודם לכן: "זה החלק הכי לחוץ, ואני כבר עוסק בזה מעל 25 שנה".

מכשיר הלב המלאכותי עצמו שמור עימה למזכרת.

שרון פידל

נולדה ב־1970 בתל אביב,
חיה ויוצרת בגבעתיים

לבשתי שפלה, 2019

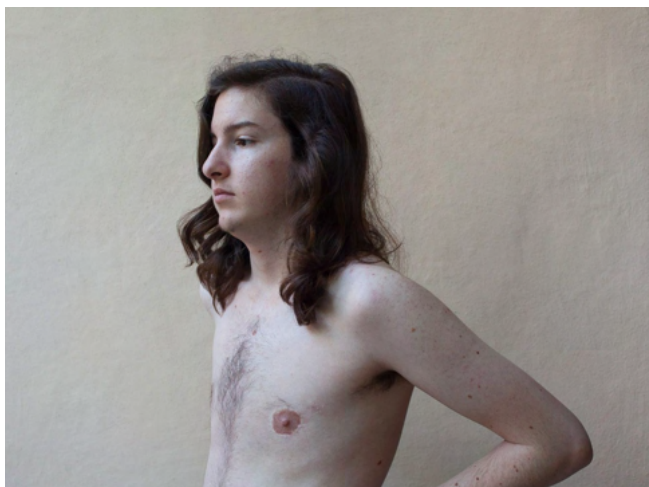
מרקו, נייר וחוטים על בד
של חגורת בטון, 24/36 ס"מ

שרון פידל, שסבלה מאי ספיקת לב קשה במשך שנים, שוזרת את אירועי חייה בגוף יצירתה. "אני רשמתי אותי מחולקת איבר איבר, ובשני קווים אדומים חיברתי את עצמי כדי לא ליפול". העבודה לבשתי שפלה נוצרה בשני שלבים: בשנת 2016, טרם הושתל הלב בגופה, ציירה האמנית את רישום הגוף המחולק, ובשנת 2019, שנתיים לאחר השתלת הלב, יצרה עבודה חדשה בשילוב הרישום הישן. היא גזרה את חלקי הגוף השונים מהרישום, תפרה אותם על גבי הבד של חגורת הבטון שבה השתמשה לתמיכת גופה בשבועות הראשונים שלאחר ניתוח ההשתלה, והוסיפה להם "שפלה" בתך המשמש לתיקון קרעים. שפלה שלא באמת מכסה, לא באמת מתקנת, מנסה להגן עליה מכל הידיים שחטכו, ניסרו, תפרו ונגעו.

ענבל כהן חפו
נולדה ב־1965 בקיבוץ נתיב
הל"ה, חייה ויוצרת ברעננה

התהוות
(מתוך **טרנסטאר**)
2021-2018
הזקת דיו על נייר ארכיבי,
ס"מ 42/30

ענבל כהן חמו יוצרת גוף עבודה מתמשך, **טרנסטאר**, הנוגע בנושא הגוף והא־בינאריות. בשנים האחרונות מלווה האמנית, שהינה אם חד הורית, את בנה, סטאר, שנולד בגוף נקבי לפני 20 שנה, בתהליך גופני ונפשי מרובה אתגרים. ההבנה שאינו מרגיש בנוח עם גופו הנקבי ותחושת ההתנגדות והזרות לגוף, עלו והתחדדו בו מאז החל להתבגר ובגופו החלו להופיע סימני מין ראשוניים. עם הזמן הצליח למצוא שם והגדרה לתחושות אלה במגדר ג'נדרקוויר. סטאר בחר בנראות זכרית, שבה הוא מרגיש נוח יותר. הוא מקבל הורמונים ועבר ניתוח חזה. דרכו מציפה שאלות מגדריות, גם עבור אמו.

ירדן חסיד

נולדה ב־1992 בבאר יעקב,
חיה ויוצרת במשפר השבעה

התבוננות בידיים כחולות

2018

צבעי שפן על בד,

120/190 ס"מ

כל אישה באשר היא אישה, לדברי ירדן חסיד, חווה פגיעה מינית, החל במבט, הערה, מגע או חדירה למרחב הפרטי וכלה בגרוע מכול. חסיד מציירת נשים מתוך התבוננות בתצלומים שהיא מצלמת, חברות ומכרות שניאותו להצטלם עבורה, וכדי להרחיקן צעד נוסף מן המבט הפולשני והפוגעני, אין היא מצלמת אלא את בבואתן המשקפת במראה.

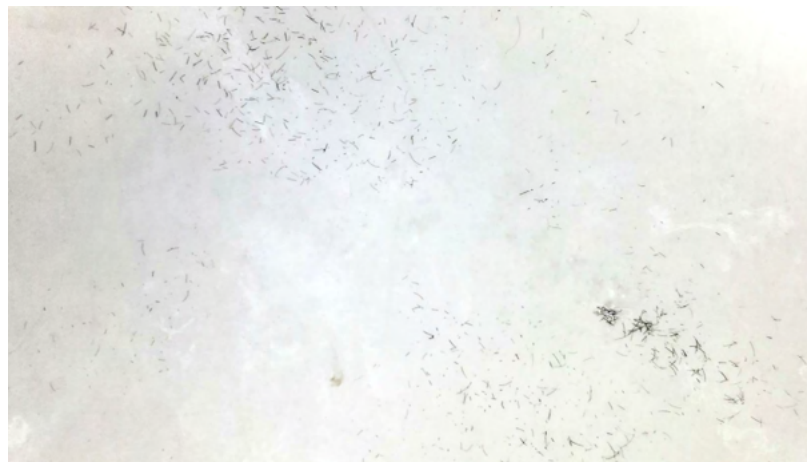
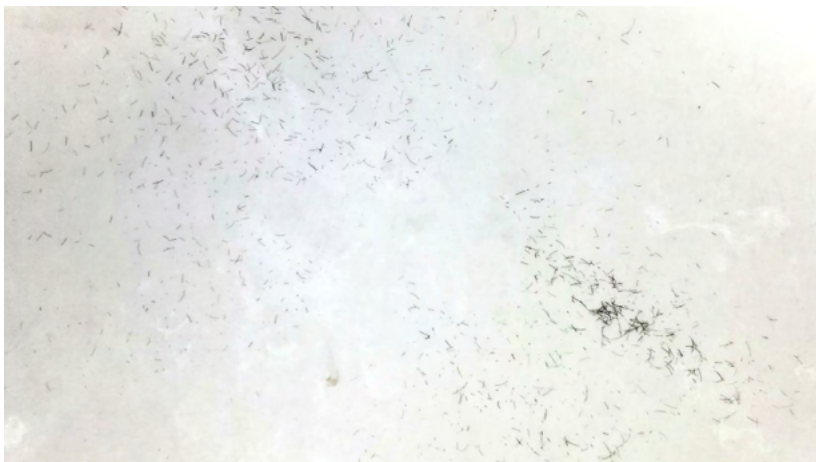
סופי ג'מבר

נולדה ב־1980 בלליבלה,
אתיופיה, חיה ויוצרת
בנפר חסידים

שחור לבן והדם, 2009
וידאו, 1:00 דק'

סופי ג'מבר נוגעת בכאב האישי והקולקטיבי של בני הקהילה האתיופית בעקבות פרשת השמדת מנות הדם של עולי אתיופיה, שנחשפה ב־24 למאי 1996. הזלזול המופגן בעדה האתיופית, ההשפלה והאפליה הבוטה שחווים בניה הם אבני היסוד של עבודתה. כאשר מגיע גל אל החוף ומימיו מלחכים את התבליט, זרם של מים אדומים נשטף ממנו אל הים. כשמגיע הגל הרביעי, נפער הפה בתבליט החול כזועק את הזעקה השקטה.

יעל פאירי

נולדה ב־1982 ברעננה,
חיה ועובדת בתל אביב
וקריית טבעון

ריטאצ', 2019
וידאו, 4:56 דק

בעבודת הווידאו ריטאצ' מוצג תיעוד תהליך הריטוש של התצלום זיפים #3, בו מוצג "שיער הפנים" שגולח מפני האמני.ית. בתצלום מוצגים הזיפים כשהם מנותקים ומופרדים מהגוף, משנים את הסטטוס שלהם מסוג של איבר לפסולת. הזיפים נמחקים אחד אחד מהמשטח שעל גביו צולמו באמצעות פעולה ממוחשבת.

שרון רשב"ם פרופ

נולדה ב־1967 בקיבוץ
גבעת חיים איחוד,
חיה ויוצרת במושב גאליה

פקלחות פשותפות, 2012

צבעי שמן על בד,
100/100 ס"מ

צילום: יונית שלום

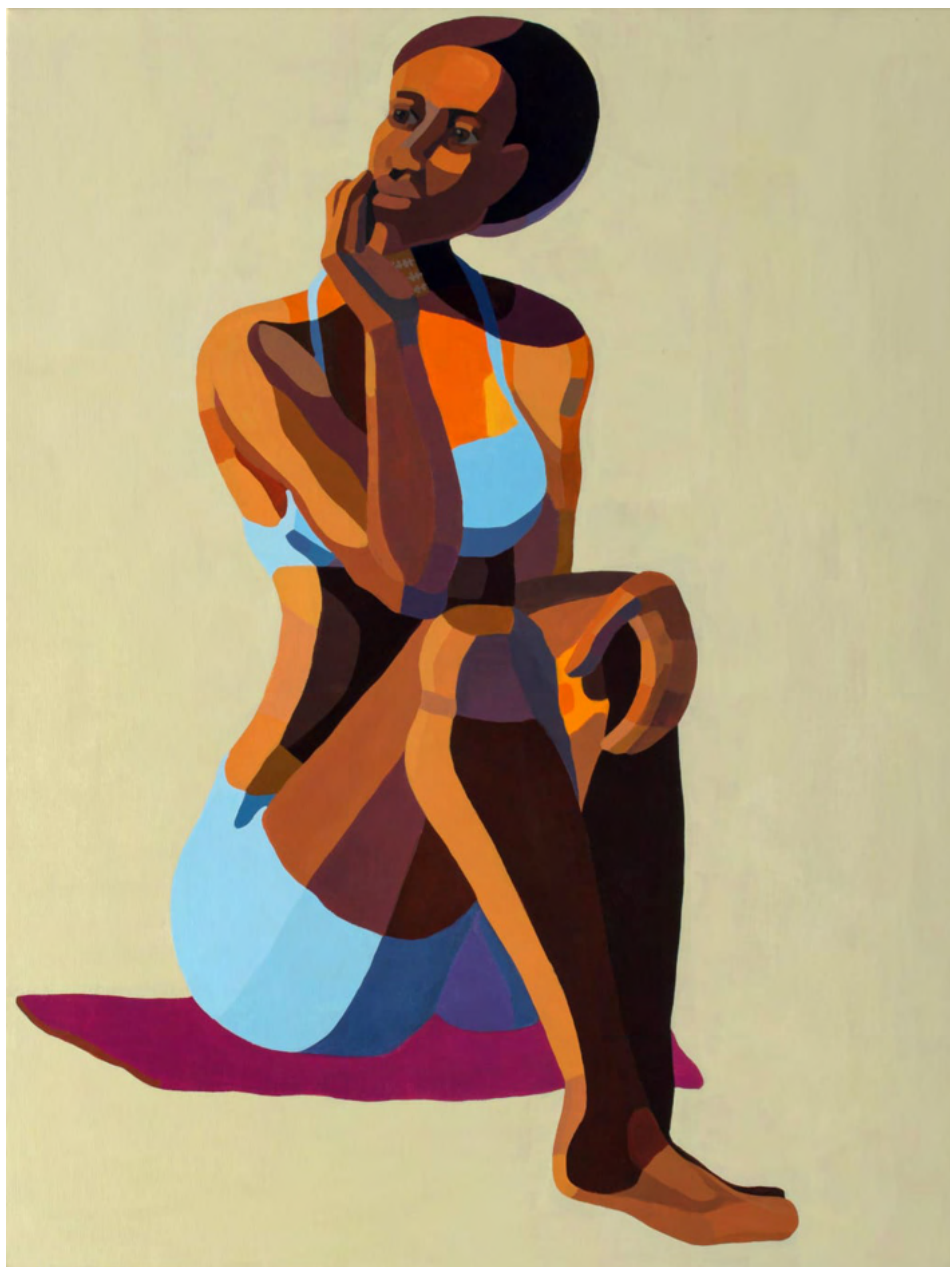
"מאז שהחלטתי לתעד זיכרונות נשארתי נאמנה לכלל אחד פשוט – כנות בתיעוד של כל הזיכרונות בידיעה שאלה המעצבים אותנו הם לא בהכרח הזיכרונות הטובים שלנו". חלק מזיכרונותיה של האמנית מילדותה בקיבוץ מלווים אותה עד היום: זיכרון המקלחות המשותפות, מבטיהם הבוחנים של הבנים, כאשר אין היכן להסתתר.

הדיל אבו ג'והר
נולדה ב־1990 בכפר יפיע,
חיה ויוצרת בבאר שבע

אבא, לפה השארת את
הסוס לבדך?, 2013
הדפסת צבע על נייר,
42/60 ס"מ

הדיל אבו ג'והר מתמודדת עם גופה דרך הבגדים המכסים אותו, כפי שחונכה "כהגנה עצמית לטווח ארוך". היא עוסקת בפוליטיקה של בגדים לא רק כמעלימים את הגוף כפי שהוא, אלא גם בקידודם החברתי, התרבותי והמגדרי. הרקע הריק בכל עבודותיה מעניק לגוף נוכחות וזהות נפרדת מן הסביבה, מן ההקשר שלו. שם העבודה לקוח מספר שיריו של מחמוד דרוויש "למה עזבת את הסוס לבדו", שהגעגוע לביתו כפי שהוא זוכר אותו מן העבר הוא בין המוטיבים המרכזיים בו. האמנית פונה לאביה שנפטר והותיר אותה בבדידותה.

נירית טקלה

נולדה ב־1985 בכפר קונזלה,
אתיופיה,
חיה ויוצרת בתל אביב

קעקוע, 2017

צבעי אקריליק על בד,
60/80 ס"מ

צילום: יגאל פרדו

נירית טקלה מציירת בחורה בת דמותה משתזפת בשמש
כהאדרת צבע עורה השחום. נקודת המוצא של עבודה זו
מסדרת **המשתזפים** היא שיחה שהתקיימה בין האמנית
ובין מוכרת בחנות לשמלות כלה ברחוב דיזנגוף בתל
אביב. המוכרת התוודעה בפניה שגם היא כאישה מזרחית,
בדומה ליוצאי אתיופיה, חווה על בשרה גזענות, ואין
היא מעיזה להשתזף, כדי שלא להגביר את "שחורותה".

שרית אכטנברג

נולדה ב־1972
בקרית חיים,
חיה ויוצרת בתל אביב

ללא כותרת, 2021
צבעי שמן על בד,
100/70 ס"מ

צילום: אריאל ורהפטיג

שרית אכטנברג מתמקדת בשנה האחרונה בחקר החוויה הגופנית נשית שלה. העבודה המוצגת בתערוכה נוצרה לאחרונה בעקבות היזכרותה בתחושת הגוף שלה כילדה: "גוף קטן, חשוף ופגוע". "ובאותה נשימה", היא מתארת, "עלתה גם באופן רפלקסיבי תמונה של עוף שלם טרי המוגש לשולחן או מוצג בפרסומות". עוף המעלה שאלות על ניצול של הגוף, גוף חיה או גוף אישה. דימוי הגוף, המסמל את האינדיבידואל ואת הקולקטיב בו בזמן, מאפשר לה לחקור את המתח בין האני הפרטי לבין ההשפעות החברתיות על עיצובו כסובייקט.

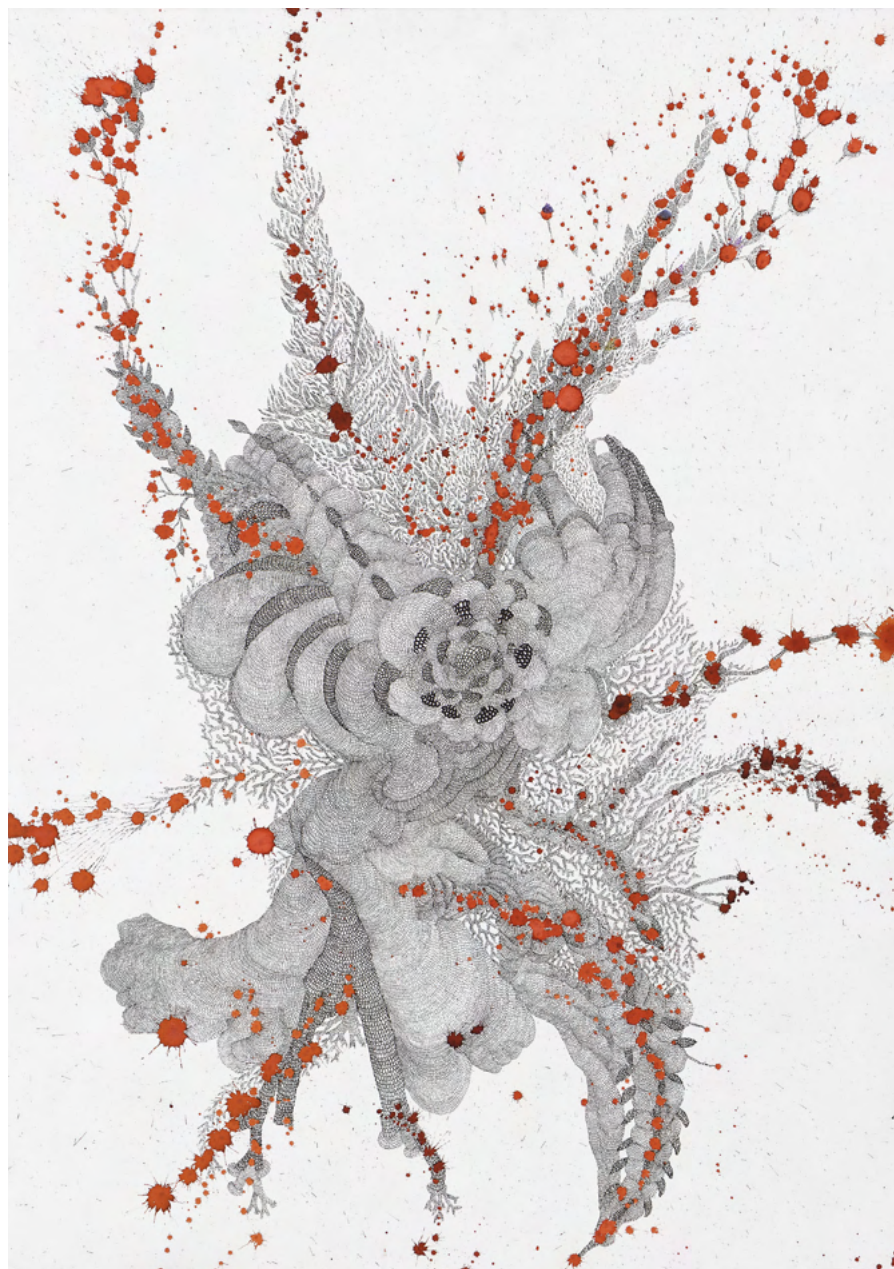
רוני גונן שפחוני

נולדה ב־1955 בקבוצת גבע,
חיה ויוצרת בכמון

ללא כותרת, 2020

צבעי שמן על קרטון אפור,
50/70 ס"מ

בו.
עכשו נוח לך.
בתוכו,
עכשו, בש הוא
מזדקן.
בש הוא בשלו
ואת בשלך.
מניחה לו
מפך.
והוא
לך.
נקה
מפנו
והוא
מפך.

יעל בלבן

נולדה ב־1958 במוסקבה,
ברית המועצות לשעבר,
חיה ויוצרת בחיפה

הכליה והגידול, 2018
רפידוגרף וצבעי אקוורל
על נייר, 50/70 ס"מ

צילום: ורהפטיג & ונציאן

הכליה והגידול היא עבודה מתוך סדרה שנעשתה בשנת 2018 בעקבות גילוי מקרי של גידול סרטני צמוד לכליה בגופה של האמנית ובעקבות הניתוח הדחוף שבו הוסרו הכליה והגידול מגופה. לאחר החלמתה וחזרתה לסטודיו החלה לעסוק בנושא הגידול, שבשפה המקצועית נקרא "גידול ברקמות רכות". התזת דיו אדמדם על נייר יצרה כתמים, ואלו נעטפו בפעולת רישום, המזכירה את פעולת הגידול.

רעיה בר אדון

נולדה ב־1939
בקבוצת יבנה,
חיה ויוצרת בחופית

הגילוי, 2015
חושבת פפלצות
פתגעעת לטושנים, 2015
אימת הפחלה, 2015
עירוב טכניקות,
24/32 ס"מ כ"א

"התעוררתי לשינויים משמעותיים בגופי בתחילת גיל ההתבגרות, בהתרגשות שהייתה לעיתים תמוהה ולעיתים כואבת. לא תמיד היה לי קל לקבל את מה שהטבע עושה בי, סימנים שלא הכרתי ושינויים בלתי צפויים. בהמשך, כל היריון וכל לידה הטביעו סימנים אחרים בגופי. וכמו כן הזמן, שמשאיר אותי עם סימנים ברורים בגוף. ואז הגיע השבר הגדול. נלקחו ממני השחלות, החצוצרות והשדיים, וכולם הותירו סימנים חורכים בגוף ובנפש. עכשיו, מול המראה הגדולה, עם כל הסימנים והחסרים, התאהבתי בדמותי".

רעיה בר אדון

נולדה ב-1939
בקבוצת יבנה,
חיה ויוצרת בחופית

כלואה בטיפולים, 2015

חולשה, 2015

עירוב טכניקות,

24/32 ס"פ כ"א

רעיה בר אדון

נולדה ב־1939
בקבוצת יבנה,
חיה ויוצרת בחופית

על הראש

גוש אבן כבד, 2015

איבא פתה

אולי עכשו תורי, 2015

ילדיו האהובים, 2015

עירוב טכניקות,

24/32 ס"מ כ"א

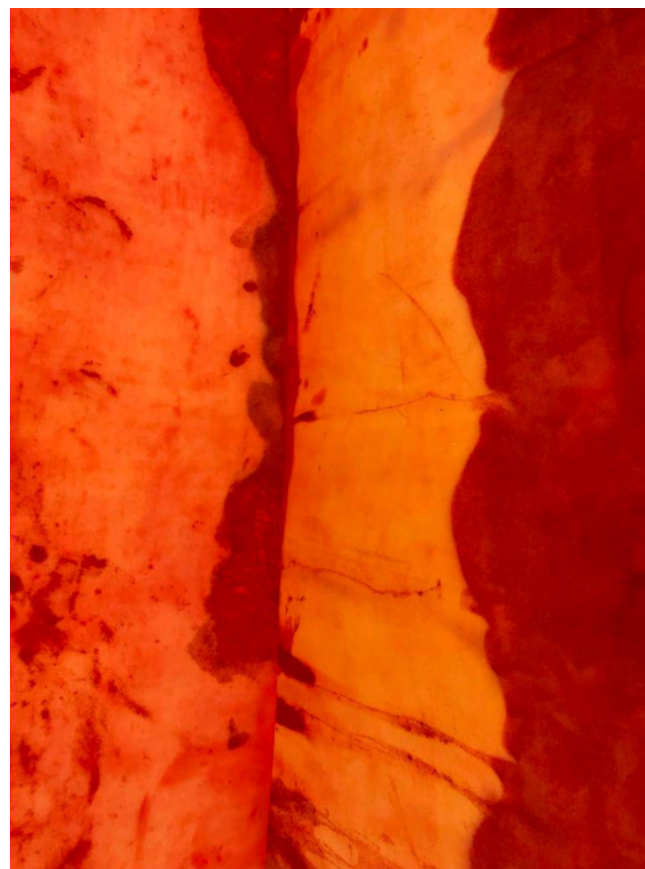

אלינה רום כהן

נולדה ב־1973 בטאגנרוג,
רוסיה, חיה ויוצרת בבנימינה

ילדה שחורה, 2020
זכוכית שחורה שבורה
ומודבקת, 120/30/40 ס"מ

פעולותיה של אלינה רום כהן בזכוכית הקרה – חיתוך של אלפי פסי זכוכית בסכין יהלום והרכבתם מחדש – מותירות סימנים בעורה, סימני מלחמתה העיקשת כנגד החומר וכנגד הדמות ההולכת וגדלה לנגד עיניה, קרובה ופוצעת. יחסי הכוחות בין האמנית ובין הדמות המפוסלת הולכים ומשתנים לאורך תהליך היצירה, פעם לטובת זו ופעם לטובת זו, כשהמטרה היא להשאיר חותם, בזכוכית או בגוף החי. אין פה מקום למנצח, השתיים כרוכות זו בזו במערכת הדוקה, לא פתורה ואין־סופית. שתיהן נלחמות על מקומן בעולם לצלילי החריקה והשבירה של סכין היהלום הפשוטה, בחיבוק אינטימי ואלים שאינו מרפה עד השלמת המשימה: בנייה של גוף אדם.

האלה אבו קישק

נולדה ב־1996 בלוד,
חיה ויוצרת בג'ת

תקיפה, 2018

עירוב טכניקות,
ספוגים וצבע אבקתי
100/200 ס"מ כ"א

האלה אבו קישק ראינה נשים שעברו תקיפה מינית בתוך המשפחה, ומציגה את הפגיעות הקשות שחוו נשים אלה ואת הרגשות, ההתחבטויות, הסערות והטראומות שנלוו אליהן.

האלה אבו קישק

נולדה ב־1996 בלוד,
חיה ויוצרת בג'ת

תקיפה, 2018

עירוב טכניקות,
ספוגים וצבע אבקתי
100/200 ס"מ כ"א

צילום: אור קפלן

תלפה נבו

נולדה בירושלים, חיה
ויוצרת ביקנעם המושבה

פיתת כלולות, 2018
שיער טבעי, חוטי רקמה,
מיטה זוגית, שמיכה,
120/160 ס"מ

בעבודה **מיחת כלולות** משתמשת הלמה נבו בשיער נשי טבעי שנשר כביטוי לאובדן, למיתה של ערכים - הפרת אמונים, גזענות, הדרת נשים. השיער בעבודה זו הוא שיער טבעי שלה ושל חברות ובנות משפחה, כשבחלקו שזרה חוטי רקמה, כסף וזהב. הזרים סרוגים במסרגה אחת, כל זר שונה בגודלו, בצבעו ובעיצובו. זרי השיער הקטנים יוצרים באופן הצבתם זר גדול המדמה זר זיכרון.

הקטלוג הופק על ידי כרמל גופר בתמיכת העמותה לחקר אמנות נשים ומגדר בישראל

העמותה לחקר אמנות נשים ומגדר בישראל

Association for **Women's Art and Gender** Research in Israel

الجمعية للبحث في الفن النسوي والجندر في إسرائيل

עריכה לשונית: רותי מגידס

תרגום לערבית: נג'אח חדד

תרגום לאנגלית: שרה שורק ורותי קדיש

עיצוב: רוני רענן | תרבות חזותית